II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 22 päivänä heinäkuuta 1998,

Ranskan Société de Banque Occidentalelle (SDBO) pääomankorotuksen ja omaisuuserien luovuttamisen puitteissa myöntämistä tuista

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 2406)

(Ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(1999/262/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on antanut asianomaisille tilaisuuden esittää huomautuksensa mainittujen artiklojen mukaisesti,

sekä katsoo seuraavaa:

I PERUSTAMISSOPIMUKSEN 93 ARTIKLAN 2 KOHDASSA MÄÄRÄTTY MENETTELY

Komissio on ilmoittanut kirjeellään 3 päivältä lokakuuta 1996 Ranskan viranomaisille 18 päivänä syyskuuta 1996 tekemästään päätöksestä ([1]) aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätty menettely tukitoimenpiteiden osalta, jotka on myönnetty Société de Banque Occidentalelle, jäljempänä "SDBO", ja Crédit Lyonnais, jäljempänä "CL", SDBO:n Consortium de Réalisations'lle, jäljempänä "CDR", Banque des Échanges Internationaux'lle, jäljempänä "BDEI", CL:n tytäryhtiö, luovuttamisen puitteissa. CDR on osana CL:n toista rakenneuudistussuunnitelmaa vuonna 1995 perustettu omaisuudenhoitojärjestely, johon on koottu CL:n järjestämättömät omaisuuserät, SDBO mukaan lukien. SDBO:n terveen osan jälleenmyynti CL:lle, mistä oli sovittu vuoden 1996 alussa, toteutettiin 28 päivänä kesäkuuta 1996, ja se tuli voimaan takautuvasti 1 päivänä tammikuuta 1996. Crédit Lyonnais ilmoitti kirjeellään 7 päivältä elokuuta 1997 komissiolle, että kyseiset SDBO:n omaisuuserät oli viimein siirretty CL:n tytäryhtiöön Banque de l'Ile-de-Franceen.

Toimenpide toteutettiin CL:n rakenneuudistussuunnitelman puitteissa, jota komissio tarkasteli vuosina 1995 ja 1998 ja jonka se hyväksyi tietyin edellytyksin Ranskan Crédit Lyonnais -pankille myöntämän tuen hyväksymisestä tietyin edellytyksin 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyllä päätöksellä 95/547/EY ([2]) ja päätöksellä 98/490/EY ([3]). CDR:ään siirretyt järjestämättömät omaisuuserät piti myydä tai asettaa selvitystilaan asteittain. Päätöksessä 95/547/EY säädettiin erityisesti, että CDR:ään siirretyt tytärpankkien terveet toiminnot on joko myytävä kolmansille tai palautettava CL:lle ennen 31 päivää joulukuuta 1995, niin ettei CDR:lle jää kyseisen päivän jälkeen yhtään toiminnassa olevaa pankkia.

([1]) EYVL C 346, 16.11.1996, s. 5.

([2]) EYVL L 308, 21.12.1995, s. 92.

([3]) EYVL L 221, 8.8.1998, s. 28.

Ranskan viranomaiset toimittivat komissiolle uusia tietoja sijoitetun pääoman määristä ja CDR:n Crédit Lyonnais'lle myymien SDBO:n omaisuuserien arvosta 18 päivänä syyskuuta 1996 aloitetun menettelyn puitteissa. Koska nämä tiedot olivat omiaan muuttamaan merkittävästi kyseisiin toimenpiteisiin liittyvien valtiontukien arviointia, komissio päätti 2 päivänä huhtikuuta 1997 jatkaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan nojalla 18 päivänä syyskuuta 1996 aloittamaansa menettelyä ([1]).

II TÄSSÄ PÄÄTÖKSESSÄ TARKOITETTUJEN TOIMENPITEIDEN KUVAUS

i) **Toimenpiteen tausta**

Vuonna 1981 kahden keskisuuren pankin fuusiolla perustettu SDBO oli CL:n tytäryhtiö vuoteen 1995 asti, jolloin se siirrettiin CL:n purkujärjestelyyn CDR:ään Crédit Lyonnais'n yleisen pelastussuunnitelman puitteissa. Pankki harjoitti perinteistä pankkitoimintaa, sen asiakaskunta koostui pääasiassa pienistä ja keskisuurista yrityksistä ja sen tarjoamaan laajaan palveluvalikoimaan kuuluivat liikepankki-, rahoitusmarkkinatuote-, omaisuudenhoito- ja rahoitussuunnittelupalvelut. Suuri osa pankin asiakaskunnasta oli yhteydessä kaupallisia asioita käsittelevien tuomioistuinten ja kiinteistöalan toimintaan, ja asiakkaista monet olivat mukana tavarakaupassa, taidemarkkinoilla ja yritysrahoituksessa hotelli- ja ravintolatoiminnan alalla. SDBO:n toiminta kasvoi voimakkaasti vuoteen 1992 asti, mihin oli syynä ennen kaikkea sen kiinteistöalalle myöntämien lainojen kokonaismäärän voimakas kasvu aina 7,6 miljardiin Ranskan frangiin vuoden 1992 lopulla. Samaan aikaan sen taseen loppusumma oli 21,7 miljardia frangia, joten sen riskit keskittyivät kohtuuttomasti toimialalle, jolla se ei ollut juurikaan toiminut ennen 80-luvun puoliväliä ja jolla sillä ei ollut erityistä taitotietoa. Kiinteistömarkkinoiden äkillinen romahdus alkoi 90-luvun alussa vaikuttaa voimakkaasti pankin toimintaan. Tämä markkinaromahdus yhdessä yleisesti vaikean taloussuhdanteen kanssa pakotti SDBO:n tekemään suuresta osasta luotoistaan luottotappiovarauksen. Pankki kärsi myös huonosta riskienhallinnasta ja riskien keskittymisestä liiaksi tietyille suurille maksukyvyttömille asiakkaille (kuten Immopar ja Groupe Tapie). Kriisi aiheutti huomattavia liiketappioita, jotka olivat 159 miljoonaa frangia vuonna 1992, 643 miljoonaa vuonna 1993 frangia ja 468 miljoonaa frangia ([2]) vuonna 1994.

Vuodesta 1993 alkaen SDBO vetäytyi kiinteistötoiminnasta, ja sen kiinteistöomaisuuserät luovutettiin CL:n kiinteistöomaisuuden purkujärjestelyä hoitavalle kiinteistöyhtiö OIG:lle (Omnium immobilier de gestion). SDBO keskittyi jälleen peruspankkitoimintaan ja toteutti vuonna 1995 työntekijöiden irtisanomissuunnitelman, jolla työntekijöiden määrää vähennettiin 372:sta 242 työntekijään. SDBO siirrettiin CDR:ään yhdessä Crédit Lyonnais'n muiden omaisuudenhoitojärjestelyyn siirrettyjen omaisuuserien kanssa. Ranskan viranomaisten komissiolle jo vuonna 1995 antamien tietojen mukaan siihen arvoon, jolla SDBO siirrettiin CDR:ään, sisältyi 578 miljoonan frangin arvosta osakkeita ja 2 487 miljoonan frangin arvosta saatavia, joten SDBO:n purkujärjestelyyn siirretyn omaisuuden arvo oli yhteensä 3 065 miljoonaa frangia.

SDBO:n rahoitusasema heikkeni edelleen vuonna 1995. Pankin toiminta romahti, mihin syynä oli asiakastalletusten väheneminen vuoden 1994 lopun 4,5 miljardista frangista 2,4 miljardiin frangiin vuoden 1995 lopulla. Asiakkaiden varojen käyttö väheni 8,8 miljardista 7 miljardiin frangiin. Pankin taseen loppusumma laski lähes 5 miljardia frangia 17 miljardista 12,1 miljardiin frangiin. Tämän kehityksen ja pankin liiketoiminnan vuoksi pankin toimintaedellytykset ovat aiheuttaneet edelleen suuria tappioita: pankin nettotuotot laskivat vuoden 1994 485 miljoonasta frangista 290 miljoonaan frangiin vuonna 1995. Jo useita vuosia tappiollisena pysytellyt tilikauden nettotulos oli – 506 miljoonaa frangia. Tappioiden vuoksi SDBO:n oma pääoma kutistui olemattomiin. Vuoden 1995 tuloksen kirjaamisen jälkeen (ja ennen pääomarakenteen vahvistamista) SDBO:n oma pääoma oli supistunut 104 miljoonaan frangiin, mikä olisi merkinnyt, että sen toimilupa olisi jouduttu peruuttamaan, koska sen vakavaraisuusaste ei ollut säädetyllä vähimmäistasolla ja todennäköisesti selvitystilaan joutumista, jos CDR tai jokin muu asiasta kiinnostunut taho ei olisi vahvistanut yrityksen pääomarakennetta.

Taulukko 1

SDBO: keskeiset tunnusluvut

(miljoonaa frangia)

	1992	1993	1994	1995
Pankkitoiminnan nettotulos yhteensä	422	431	485	290
Yleiskustannukset ja poistot	247	288	276	272
Käyttökate	175	142	208	18
Tilikauden (netto)tulos	**– 159**	**– 643**	**– 468**	**– 506**
Tase	21 750	21 393	17 020	12 128
Oma pääoma	**917**	**798**	**535**	**104**

Lähde: SDBO:n toimintakertomus 1994 ja 1995.

CDR määritteli vuoden 1995 lopulla myytäväksi sopivan kokonaisuuden, "terveen pankin", ja antoi sen arvioinnin ja luovutuksen Compagnie Financière Edmond de Rothschildin, jäljempänä "CFER", tehtäväksi. CFER laati

([1]) EYVL C 207, 8.7.1997, s. 5.
([2]) Tilikauden nettotulos.

marraskuussa 1995 asiakirjan, jossa käsiteltiin SDBO:n arviointia ja esiteltiin uuden kokonaisuuden (”terveen pankin”) kaupallista elvyttämistä koskeva suunnitelma. Arvioinnissa otettiin huomioon useita menetelmiä, joita käytetään yleisesti tämänkaltaisissa yrityksen arvoa koskevissa analyyseissa: netto-omaisuuden arvostamiseen perustuva menetelmä, pörssivertailuun perustuva menetelmä ja käytettävissä oleviin (diskontattuihin) kassavirtoihin perustuva menetelmä. Näiden kolmen menetelmän perusteella SDBO:n ”tervettä” osaa koskeva arvio vaihteli suuresti −134 miljoonasta frangista (kassavirtoihin perustuva menetelmä) −18 miljoonaan frangiin (pörssivertailuun perustuva menetelmä) ja 51 miljoonaan frangiin (nettoomaisuuden arvostamiseen perustuva menetelmä). SDBO:n terveen osan mediaaniarvoksi saatiin näillä kolmella menetelmällä −34 miljoonaa frangia. Asiakirjassa todettiin selvästi, että SDBO:n terveen osan pääoman korottaminen arviolta 207 miljoonalla frangilla oli tarpeen, ja sen todettiin kuuluvan ”terveen pankin” ostajan vastuulle.

Tämän jälkeen asiakirja toimitettiin tammikuussa 1996 kahdeksalle ranskalaiselle pankille, jotka oli valittu ”terveen pankin” mahdollisiksi ostajiksi, sekä CL:lle. Kaupasta sovittiin CL:n kanssa, vaikka yksityiskohtaisista säännöistä ei ollut vielä täysin päätetty, kun CDR ja CL allekirjoittivat jo 2 päivänä helmikuuta SDBO:n tietyn toimintakokonaisuuden luovuttamista koskevan sopimuksen. Sopimuksen mukaan tähän osittaiseen luovutukseen sisältyy varojen, velkojen, taseen ulkopuolisten järjestettyjen vastuiden ja sitoumusten sekä kaluston siirto. Tätä sopimusta jatkettiin 20 päivänä maaliskuuta 1996 tehdyllä lisäsopimuksella. SDBO ja BDEI (CL:n tytäryhtiö Banque des échanges internationaux) tekivät 21 päivänä toukokuuta 1996 omaisuuserien luovutusta koskevan sopimuksen. Sopimuksessa määrätään, että koska SDBO:n on määrä menettää toimilupansa CDR:n toiminnan yhteydessä, sen pankkitoiminnan jatkamisen kannalta välttämättömien varojen ja velkojen siirtäminen 50 miljoonan frangin arvosta BDEI:hin antaa parhaat mahdollisuudet nostaa niiden arvoa. Sopimuksessa määrätään, että apportilla on takautuva vaikutus 1 päivästä tammikuuta 1996. Jälkimmäinen sopimus vahvistettiin SDBO:n 28 päivänä kesäkuuta 1996 pidetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa.

ii) **Perustelut 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamiselle 18 päivänä syyskuuta 1996**

Aloittaessaan menettelyn 18 päivänä syyskuuta 1996 komissio katsoi, että seuraaviin toimenpiteisiin, jotka liittyivät SDBO:n osan luovutukseen CL:lle, saattoi sisältyä seuraavaa tukea: i) SDBO:n luovutuksen yhteydessä noudatettuun menettelyyn liittyvät edellytykset, ii) CDR:n toteuttama pääomankorotus ennen SDBO:n terveen osan luovuttamista CL:lle, iii) Crédit Lyonnais'n SDBO:n terveen osan ostosta maksama hinta (50 miljoonaa frangia) ja iv) maksutapa CL:n suorittaessa maksun CDR:lle sijoitustodistusten muodossa.

Ensiksi edellytykset, joilla CDR luovutti SDBO:n terveen osan CL:lle, eivät ensi näkemältä vastanneet tavanomaisia tasapuolisuussääntöjä, joita olisi voinut odottaa. CDR ei etenkään järjestänyt puolueetonta tarjouskilpailua. Ne kahdeksan pankkia, joita pyydettiin vuoden 1996 alussa ilmaisemaan kiinnostuksensa, olivat yksinomaan ranskalaisia pankkeja. CDR:n asiamiehenä toiminut CFER oli ottanut yhteyttä kahdeksaan ennalta valittuun mahdolliseen ostajaan sellaisen pääomankorotuksen perusteella, joka tapahtuisi ostajan kustannuksella ja jonka määräksi oli arvioitu 207 miljoonaa frangia, jotta omat varat saataisiin vaaditulle vähimmäistasolle ennakoitavissa olevat tarpeet huomioon ottaen. CDR sai ainoastaan kaksi tarjousta, joista toisen teki CL ja toisen Banque Delubac, eikä se ottanut huomioon viimeksi mainittua, koska sen tarjous koski suppeaa omaisuuserää. Kuten komissio korosti aloittaessaan 93 artiklan 2 kohdan mukaista menettelyä, CDR oli kuitenkin lopulta päättänyt korottaa SDBO:n luovutettavan osan pääomaa ennen sen luovuttamista CL:lle. Tästä myyjän kustannuksella viime hetkellä toteutetusta pääomankorotuksesta ei ilmoitettu niille kahdeksalle pankille, joihin oli alun perin otettu yhteyttä, eikä niille siten annettu tilaisuutta tehdä tarjousta näin muuttaneiden tietojen perusteella.

Toiseksi komissio katsoi 18 päivänä syyskuuta antamassaan tiedonannossa tämän menettelyn aloittamisesta, että CDR:n vuonna 1996 toteuttamaan SDBO:n luovutetun osan pääomankorotukseen, josta ei ollut ilmoitettu komissiolle, saattoi sisältyä huomattavasti valtiontukea. Komissio korosti erityisesti, ettei ollut osoitettu, että selvitystilan aiheuttamat kustannukset olisivat olleet suuremmat kuin pääomankorotuksesta ja luovutuksesta aiheutuneet kustannukset, kuten Ranskan viranomaiset katsoivat. Myöskään ei ollut osoitettu, että pääomankorotus olisi suhteutettu ehdottomasti välttämättömään vähimmäistasoon.

Kolmanneksi komissio katsoi viranomaisten aiemmin toimittamien tietojen perusteella, että Crédit Lyonnais'n maksama 50 miljoonan frangin hinta luovutuksesta oli pienempi kuin SDBO:n terveen osan keskimääräinen arvo siten kuin CDR:n neuvonantajapankki sen oli määritellyt (173 miljoonaa frangia alun perin esitetyn 207 miljoonan frangin pääomankorotuksen jälkeen), joten CDR kärsi myyntihinnassa tulonmenetyksen ja CL sai vastaavan suuruisen tuen.

Neljänneksi komissio katsoi menettelyä aloittaessaan, että se, että CL käytti kaupassa maksuvälineinä sijoitustodistuksiaan, saattoi olla valtiontukea, ja että se oli ristiriidassa päätöksen 95/547/EY kanssa.

III NIIDEN OSAPUOLTEN HUOMAUTUKSET, JOITA ASIA KOSKEE

i) Komissio on saanut kahdet huomautukset julkaistuaan menettelyn aloittamista koskevan tiedonannon *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.*

Yhdistynyt kuningaskunta toimitti huomautuksensa kirjeellään 13 päivältä joulukuuta 1996 ja muistutti, että Britannian

viranomaiset olivat pitäneet erityisen tärkeänä sitä, että komission vuonna 1995 CL:n rakenneuudistussuunnitelman yhteydessä hyväksymän kaltaisia valtiontukia voidaan myöntää ainoastaan kertaluonteisesti.

Société Générale, joka oli yksi CDR:n neuvonantajapankkinsa välityksellä SDBO:n terveen osan ostoa varten valitsemista pankeista, lähetti komissiolle 4 päivänä joulukuuta 1996 kirjeen, jossa se vahvisti komission tiedonannossaan tekemän analyysin CDR:n myyntimenettelystä. CDR:n neuvonantajapankki oli ottanut yhteyttä Société Généraleen vuoden 1996 alussa ainoastaan SDBO:n luovutettavaa osaa koskevan ostajan kustannuksella toteutettavan pääomankorotuksen yhteydessä. Société Générale ilmoittaa katsoneensa, että SDBO:n luovutettavan osan hankintakustannuksiksi tulisi 50 miljoonaa frangia (pankin terveen osan arvostettu nettoomaisuus) ja pääomankorotuksen kustannukset (207 miljoonaa frangia) eli yhteensä 257 miljoonaa frangia. Société Générale ilmoittaa, että se hylkäsi myyntitarjouksen tällä perusteella, ja että CDR ei ilmoittanut sille muutoksista, jotka aiheutuivat CDR:n tekemästä päätöksestä korottaa SDBO:n luovutettavan osan pääomaa ennen luovutusta, ja että se sai tietää vasta myöhemmin lehdistön kautta CL:n ostaneen SDBO:n terveen osan muutetuilla ehdoilla. Société Générale katsoo, että CL on näin ollen saanut tukea.

ii) Lisäksi päätettyään 2 päivänä huhtikuuta 1997 jatkaa tätä menettelyä komissio sai Crédit Lyonnais'lta kirjeen 7 päivältä elokuuta 1997. CL korostaa erityisesti, että vaikka toimenpide olisi toteutettu päinvastaisessa järjestyksessä, jolloin (negatiivisella hinnalla toteutetun) myynnin jälkeinen pääomankorotus olisi tapahtunut ostajan (CL) kustannuksella, seuraukset CL:lle ja CDR:lle olisivat olleet täsmälleen samanlaiset. Siinä tapauksessa, että komissio tekisi tässä menettelyssä kielteisen päätöksen, CL katsoo, ettei se ole velvollinen maksamaan takaisin komission mahdollisesti laskemia tukia, sillä CL katsoo maksaneensa oikean hinnan SDBO:n terveen osan ostosta.

IV RANSKAN VIRANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

Ranskan viranomaiset toimittivat komissiolle kirjeellään 11 päivältä marraskuuta 1996 huomautuksensa puolustaakseen 93 artiklan 2 kohdan mukaisella menettelyn aloittamisella tarkoitettuja toimenpiteitä. Viranomaiset täydensivät huomautuksiaan kirjeellä 29 päivältä tammikuuta 1997. Kun komissio päätti näiden kirjeiden vuoksi jatkaa menettelyä, viranomaiset toimittivat 13 päivänä kesäkuuta 1997 lisähuomautuksensa menettelyn jatkamisen johdosta.

i) SDBO:n terveen osan luovutusmenettely

Vastauksena tämän menettelyn aloittamista koskevaan komission tiedonantoon viranomaiset esittivät kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996, että se, että CDR:n neuvonantajapankki otti yhteyttä ainoastaan muutamiin pankkeihin, oli perusteltua, "koska tällainen osto kiinnostaisi ainoastaan rajallisessa määrin ranskalaisia ja eurooppalaisia pankkeja". Viranomaiset korostivat, että luovutus oli toteutettava mahdollisimman nopeasti, jotta voitaisiin estää tiettyjä saatavia koskeviin kiistoihin liittyvä pankin imagon heikkeneminen, mikä oikeutti valitun yksinkertaistetun menettelyn. Viranomaiset katsoivat kirjeessään 29 päivältä tammikuuta 1997 lisäksi, että se, että CDR:n neuvonantajapankin arvioon perustuva arvo oli negatiivinen, merkitsi, että ostajasta riippumatta myyjän oli ensin korotettava pääomaa, jotta luovutus olisi mahdollinen. Jos pääomankorotus olisi jätetty ostajan tehtäväksi, luovutushinta olisi ollut negatiivinen, mikä olisi merkinnyt, että myyjä olisi joutunut maksamaan SDBO:n terveen osan arvon ostajalle. Viranomaisten mukaan tällainen toimenpide olisi ollut erittäin vaikea toteuttaa. Viranomaiset lisäsivät kirjeessään 13 päivältä kesäkuuta 1997, että alustavissa tarjousasiakirjoissa ilmoitettiin selvästi, että luovutettavien omaisuuserien arvo oli negatiivinen ennen pääomankorotusta. Viranomaiset liittivät oheen CFER:n kirjeen, jossa korostettiin, että SDBO:n toimintaa koskeva kriisitilanne huomioon ottaen kauppaa koskivat erittäin tiukat aikarajat, minkä vuoksi pankkeihin, joihin oli alun perin otettu yhteyttä, voitiin olla uudestaan yhteydessä ainoastaan puhelimitse. CFER oli lisäksi katsonut, että otaksuma ostajan suorittamasta pääomankorotuksesta oli ainoastaan alustava otaksuma, joka ei ollut välttämätön edellytys neuvotteluille, koska luovutettavan toiminnan arvo oli negatiivinen.

Ranskan viranomaisten mukaan CDR hylkäsi kahdeksasta pankista, joihin oli otettu yhteyttä, ainoana tarjouksen tehneen Delubac-pankin tarjouksen, koska se koski liian suppeaa osaa SDBO:n omaisuudesta ja toiminnasta ja jätti CDR:n vastattavaksi korkeat rakenneuudistuskustannukset.

ii) Pääomankorotus

Viranomaisten mukaan SDBO:n terveen osan pääomankorotukseksi oli yrityksen toimintaa koskevien ennusteiden perusteella arvioitu uudelleen vuoden 1996 alussa 274,5 miljoonaa frangia. Nousu 207 miljoonan frangin suuruisesta alkuperäisestä arviosta, joka oli esitetty kahdeksalle pankille saman vuoden tammikuussa, johtui tarpeesta siirtää yleisten pankkiriskien rahastoon (Fonds pour Risques Bancaires Généraux) 57,5 miljoonaa frangia kannattavuussuhteen parantamiseksi sekä 10 miljoonan frangin suuruisesta oman pääoman lisätarpeesta, joka oli seurausta luovutettavien omaisuuserien määrän kasvusta 400 miljoonalla frangilla.

Toteutettu pääomankorotus oli lopulta pienempi eli 240,5 miljoonaa frangia, mikä viranomaisten mukaan johtui neuvonantajapankki CFER:n suorittamasta omaisuuden uudelleenarvioinnista, joka perustui vuoden 1996 alussa tarkistettuihin arvioihin.

iii) **SDBO:n myydyn osan arvon arviointi ja myyntihinta**

Ranskan viranomaiset toimittivat komissiolle kirjeillään 11 päivältä marraskuuta 1996 ja 27 päivältä tammikuuta 1997 CL:lle myydyn SDBO:n terveen osan arvoa koskevat seuraavat huomautukset.

Ensiksi viranomaiset katsoivat, että SDBO:n terveen osan arvon arviointimenetelmistä (diskontattuihin kassavirtoihin, pörssivertailuun ja netto-omaisuuden arvostamiseen perustuvat menetelmät) olisi käytettävä ensisijaisesti kassavirtoihin perustuvaa menetelmää, joka johti negatiiviseen arvoon, jonka suuruudeksi arvioitiin alun perin 134 miljoonaa frangia. Väitteensä tueksi viranomaiset toivat esiin mahdollisten ostajien huolen siitä, että tämän toimialan osto voisi vaikuttaa kielteisesti niiden omaan kannattavuuteen. Tämän vuoksi viranomaiset kiistävät CDR:n neuvonantajapankin yhtiön arvioinnin yhteydessä laatiman arvion arvostetusta netto-omaisuudesta, jonka perusteella päädyttiin korkeampaan arvoon (51 miljoonaa frangia ennen pääomankorotusta), ja neuvonantajapankin kolmen menetelmän keskiarvon perusteella laatiman, mahdollisille ostajille toimitetussa asiakirjassa esitetyn arvion, jonka perusteella päädyttiin 34 miljoonan Ranskan frangin negatiiviseen arvoon (ennen pääomankorotusta).

Seuraavaksi viranomaiset totesivat komissiolle, että CDR:n neuvonantajapankki tarkisti vuoden 1996 alussa SDBO:n luovutetun osan arvoa. Tällöin pankkitoiminnan nettotuottoa korjattiin 16 miljoonaa frangia alaspäin vuoden 1996 osalta. Samanlainen pankkitoiminnan nettotuoton tarkistus tehtiin seuraavia vuosia koskeviin ennusteisiin. Diskontattuihin kassavirtoihin perustuvan menetelmän perusteella päädyttiin näin ollen 220 miljoonan frangin suuruiseen keskimääräiseen negatiiviseen nettoarvoon ennen pääomankorotusta CFER:n viiteasiakirjassa aiemmin esitetyn 134 miljoonan frangin sijaan.

Näiden kahden seikan perusteella SDBO:n luovutetun osan arvoksi 240,5 miljoonan frangin suuruisen pääomankorotuksen jälkeen tuli viranomaisten mukaan 20,5 miljoonaa frangia. Kun Crédit Lyonnais osti yrityksen 50 miljoonalla frangilla, ei viranomaisten mukaan voida katsoa, kuten komissio teki 18 päivänä syyskuuta 1996 antamassaan tiedonannossa menettelyn aloittamisesta, että CL olisi saanut valtiontukea CDR:n tekemän luovutushintaa koskevan liian alhaisen arvion muodossa, koska luovutus tapahtui päin vastoin liian korkeaan arvoon CL:lle myytyjen omaisuuserien todelliseen arvoon verrattuna.

Komission tiedusteltua viranomaisilta 2 päivänä huhtikuuta 1997 annetussa tiedonannossaan käsiteltävänä olevan menettelyn jatkamisesta tämän 20,5 miljoonan frangin suuruisen pääomankorotuksen jälkeisen arvon ja CL:n maksaman 50 miljoonan frangin suuruisen luovutushinnan välisestä erosta viranomaiset ilmoittivat, että ero johtui luovutettaviin omaisuuseriin ennen luovutusta tehdyistä viimeisistä muutoksista ja että se liittyi neuvonantajapankki CFER:n erilaisiin arviointimenetelmiin, niin että yhtiön arvon määrittämisessä käytetyt viitearvot vaihtelivat −195 miljoonasta frangista −236,7 miljoonaan frangiin ennen pääomankorotusta eli vaihteluväliksi pääomankorotuksen jälkeen jäi 45,5 − 3,8 miljoonaa frangia. Viranomaiset liittivät mukaan CFER:n kirjeen, jossa selitettiin muun muassa, että arvo riippui lisäksi SDBO:n koko omaisuuden rahoitusasteesta, jonka muuttuminen 0,1 prosentilla voi muuttaa arvoa noin 20 miljoonalla frangilla. Tällä perusteella viranomaiset totesivat, ettei ole syytä katsoa, että 50 miljoonan frangin luovutushinta olisi epätavanomainen.

iv) **Maksuehdot**

Ranskan viranomaiset toivat esiin seuraavat seikat, jotka koskevat CL:n sijoitustodistusten käyttöä maksuvälineinä kyseisessä kaupassa. Ensinnäkin sijoitustodistukset ovat äänivallattomia arvopapereita, joten niitä ei voida rinnastaa osakkeisiin. CDR:stä ei siten tule Crédit Lyonnais'n osakkeenomistajaa, millä säilytetään toivottu ero CL:n ja omaisuudenhoitoyhtiön välillä. Ranskan viranomaisten mukaan CL ei voinut pörssiä koskevien sääntöjen vuoksi käydä itse kauppaa tässä liiketoimessa käytetyillä CL:n sijoitustodistuksilla, vaan se saattoi ainoastaan tehdä hinnantarkistuksia omaan lukuunsa. CL:n sijoitustodistukset luovutettiin markkinahintaan pääoman sijoituspäivän (28.6.1996) pörssikurssiin. Ranskan viranomaiset esittivät myös kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996 komissiolle, että CDR oli onnistunut myymään pörssissä kesäkuun ja lokakuun 1996 välisenä aikana tyydyttävin edellytyksin lähes kaikki CL:n sijoitustodistukset 54 miljoonan frangin myyntihinnalla, joten näiden arvopapereiden kaupan tulos oli tässä vaiheessa 6,66 miljoonan frangin arvosta voitollinen CDR:lle.

v) **Selvitystilan kustannukset**

Ranskan viranomaiset toistivat komissiolle kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996 väitteen, jonka mukaan SDBO:n selvitystilan kustannukset, jotka CDR arvioi 220 − 230 miljoonaksi frangiksi, olisivat olleet suuremmat kuin tämän toimenpiteen CDR:lle aiheuttamat nettokustannukset eli noin 190 miljoonaa frangia (toisin sanoen pääomankorotuksen 240,5 miljoonan frangin suuruiset

kustannukset, josta vähennetään 50 miljoonan frangin suuruinen luovutuksen tuotto). Ranskan viranomaiset totesivat, että tämä selvitystilan kustannuksia koskeva CDR:n arvio perustui CDR:n neuvonantajapankin kustannuksia koskevaan arvioon eli 180—190 miljoonaan frangiin, joihin CDR oli lisännyt 40 miljoonaa frangia, jotka liittyvät pääasiassa sosiaalikustannuksiin, sillä se katsoi CFER:n huomioon ottamat kustannukset riittämättömiksi.

Ranskan viranomaiset esittivät kirjeessään 13 päivältä kesäkuuta 1997 kaksi uutta väitettä, jotka koskevat CDR:n vastattavaksi koituvia selvitystilan kustannuksia. Ensiksi viranomaiset katsoivat, että CL:n ja CDR:n 5 päivänä huhtikuuta 1995 tekemän pöytäkirjan liitteessä 16 määrätään CDR korvaamaan mille tahansa Crédit Lyonnais -yhtymän yhtiölle ”kaikkien sellaisten riita-asioiden, hallinnollisten menettelyjen, sovittelumenettelyjen tai muiden käynnissä olevien menettelyjen tulevat kustannukset ja mahdolliset seuraukset, jotka liittyvät CDR:n omaisuuseriin tai saataviin taikka sen tekemiin sitoumuksiin, sellaisina kuin ne ovat määriteltyinä liitteessä 16.2.1.” Viranomaiset ovat esittäneet komissiolle asianajajien lausuntoja, joiden mukaan ilmaisulla ”muut käynnissä olevat menettelyt” tarkoitetaan SDBO:ssa neuvoteltavana ollutta työntekijöiden irtisanomissuunnitelmaa ja joissa katsotaan, että se seikka, että kyseistä työntekijöiden irtisanomissuunnitelmaa ei mainita nimenomaisesti kyseisessä liitteessä, ei muuta tätä arviota, koska liitteessä määritellyillä ilmaisuilla viitataan ainoastaan CDR:n tekemiin sitoumuksiin eikä omaisuuseriin. Toiseksi viranomaiset ja heidän asianajajansa korostivat *Cour de Cassation*in viimeaikaista oikeuskäytäntöä, jonka mukaan työnantajan on ennen taloudellisista syistä tehtävää irtisanomista selvitettävä uudelleensijoittamismahdollisuudet yhtymässä, johon yritys kuuluu, ja jollei näin tapahdu, irtisanomismenettely on pätemätön. Tällä perusteella viranomaiset toteavat, että niillä on oikeus sisällyttää 162 miljoonan frangin suuruisiksi arvioidut sosiaalikustannukset CDR:n vastattaviksi kuuluviin selvitystilan kustannuksiin. Viranomaiset ovat kirjeessään 13 päivältä kesäkuuta 1997 tarkistaneet aikaisempaa arviota CDR:n vastattaviksi koituvista selvitystilan kokonaiskustannuksista ja päätyneet noin 350 miljoonaan frangiin.

Nämä erilaiset seikat huomioon ottaen viranomaiset ovat katsoneet, ettei SDBO:n osittainen luovutus CL:lle ole valtiontukea.

V TARKASTELTAVANA OLEVIEN TUKITOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

i) Jäsenvaltioiden välisen kaupan vääristyminen

Rahoituslaitosten kilpailu yhteisön sisällä on kiristymässä, talous- ja rahaliiton myötä. Yhteisön sisäinen kauppa voi yhteisen rahan käyttöönoton ansiosta kehittyä ilman valuuttariskejä ja -kustannuksia, mikä kärjistää kilpailun vääristymiä, jotka ovat tähän asti rajoittuneet jäsenvaltioiden kotimaisille markkinoille.

Kuten komissio korosti menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossaan, käsiteltävänä olevassa tapauksessa myönnettyjen tukien kaltaiset tuet, joiden tavoitteena on mahdollistaa luottolaitosten henkiinjääminen siitä huolimatta, että niiden kannattavuus ja kyky vastata kilpailun asettamiin haasteisiin ovat heikommat, saattavat vääristää kilpailua yhteisön tasolla silloin kun ne vaikeuttavat ulkomaisten pankkien pääsyä kansallisille pankkimarkkinoille. Näin on käsiteltävänä olevan tuen tapauksessa. On erityisesti ja nimenomaisesti osoitettu, että yrityksen luovutuksen yhteydessä ei otettu yhteyttä yhteenkään ulkomaiseen pankkiin, jotka eivät siten voineet osoittaa kiinnostustaan. Lisäksi sellaisen ranskalaisen yrityksen pitäminen kyseisten tukitoimenpiteiden avulla hengissä, joka ei ole kilpailukykyinen, estää muiden jäsenvaltioiden rahoituslaitoksia kehittämästä rahoituspalvelujensa vientiä Ranskaan SDBO:n luovutetun osan asiakaskunnalle.

Lisäksi kun yrityksen yhden osan pääomaa korotettiin sen sijaan, että koko SDBO olisi asetettu selvitystilaan, yhteisön muiden maiden pankit eivät voineet ostaa sen tiettyjä toimintoja, ennen kaikkea CL:lle myytyjä terveimpiä toimintoja, jotka olisi pantu myyntiin selvitysmenettelyn yhteydessä.

Jos kyseiset toimenpiteet sisältävät tukea, niiden on näin ollen katsottava kuuluvan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska ne ovat valtiontukea, joka vääristää kilpailua siinä määrin, että se on omiaan vaikuttamaan yhteisön sisäiseen kauppaan.

ii) SDBO:n terveen osan luovutusmenettely

Komissio määritteli vuoden 1993, *XXIII kilpailupolitiikkaa* ([1]) *koskevassa kertomuksessaan* yksityistämistoimenpiteitä koskevan kantansa ja ilmoitti, missä tapauksissa voidaan katsoa, ettei toimenpide sisällä tukea, ja toisaalta missä tapauksissa edellytetään ilmoituksen tekemistä, koska noudatettavaan menettelyyn oletetaan sisältyvän tukea; komissio toisti viimeksi mainitut tapaukset 18 päivänä syyskuuta 1996 annetussa tiedonannossaan käsiteltävänä olevan menettelyn aloittamisesta. Näiden periaatteiden mukaan tuen mahdollisuus on suljettu pois eikä ilmoitusta tarvitse tehdä, jos

— myynti tapahtuu ehdottoman tarjouskilpailun kautta,

— syrjimättömin ja avoimin säännöin ja edellytyksin,

([1]) Vrt. osa 403, s. 273. Ranskan viranomaisille oli ilmoitettu etukäteen komission kannasta kilpailusta vastaavan pääjohtajan kirje 14.7.1993.

— yritys luovutetaan eniten tarjoavalle,

— ja jos kiinnostuneilla osapuolilla on riittävästi aikaa valmistella tarjoustaan ja ne saavat kaikki konkreettisen arvion tekemiseen tarvittavat tiedot.

Vastaavasti luovutuksesta on komission mukaan ilmoitettava ennakkoon perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti, sillä se voi sisältää valtiontukea, jos

— luovutus toteutetaan rajoitetun menettelyn avulla tai suoraan yrityksen kanssa tehdyllä sopimuksella (tässä tapauksessa on mahdollista, että ostaja saa tukea, jos hinta ei ole markkinahinta vaan se on arvioitua hintaa alhaisempi; vrt. jäljempänä iii) kohdan b alakohta),

— ennen luovutusta valtio, julkiset yritykset tai mikä tahansa julkinen elin antaa velkoja anteeksi, missä tapauksessa tukea annetaan yritykselle, johon pääomansijoitus tehdään,

— ennen luovutusta velkaa muutetaan pääomaksi tai pääomaa korotetaan, missä tapauksessa tukea annetaan yritykselle, johon pääomansijoitus tehdään (vrt. jäljempänä iii) kohdan a alakohta ja iv) kohta),

— luovutus toteutetaan edellytyksin, jotka eivät olisi hyväksyttäviä markkinataloudessa toimivien sijoittajien välisessä liiketoimessa.

Vaikuttaa siltä, että käsiteltävänä olevassa toimenpiteessä ei monelta osin ole noudatettu edellä esitettyjä periaatteita, jotka olisivat voineet vapauttaa ilmoituksen tekemisestä, koska toimenpidettä ei toteutettu ehdottoman tarjouskilpailun kautta syrjimättömin ja avoimin edellytyksin ja koska sitä edelsi pääomankorotus.

Komissio katsoo erityisesti, että SDBO:n terveen osan luovutuksessa noudatetussa menettelyssä ei ole kahdessa perustavanlaatuisessa suhteessa voitu varmistua vaaditusta avoimuudesta ja puolueettomuudesta. Ensinnäkin luettelo pankeista, joihin CDR:n neuvonantajapankki otti yhteyttä tammikuussa 1996, käsitti ainoastaan kahdeksan ranskalaista pankkia. Ranskan viranomaiset perustelivat rajaamista sillä, että ”tällainen osto kiinnostaisi ainoastaan rajallisessa määrin ranskalaisia ja eurooppalaisia pankkeja”, ja kiireellä, mikä johtui SDBO:n imagon huononemisesta, mutta komission on vaikea ymmärtää, mikä oikeutti asettamaan ranskalaiset pankit etusijalle yhteisön muiden pankkien kustannuksella. Ei ole myyjän asia asettua mahdollisen ostajan asemaan ja arvioida ennalta, miten kiinnostunut ostaja olisi ostosta. Ranskan viranomaisten väitteen paikkansapitävyys olisi voitu tarkistaa jälkikäteen ainoastaan ottamalla yhteyttä huomattavasti useampiin pankkeihin, myös Ranskan ulkopuolella.

Menettely oli äärimmäisen nopea tämänkaltaiseksi luovutukseksi: CFER lähetti kirjeet ennalta valituille pankeille 8—11 päivänä tammikuuta 1996 ja ilmoitti ehdottomaksi määräajaksi kiinnostuksen ilmaisujen esittämiselle 19 päivänä tammikuuta. Jo 22 päivänä tammikuuta 1996 CFER lähetti CDR:lle kirjeen, jossa se totesi, ettei SDBO:n terveen osan ostosta ollut tehty tyydyttäviä tarjouksia. Voidaan kysyä, millaiset mahdollisuudet pankeilla, joihin oli otettu yhteyttä, oli ollut tutkia asiakirjaa tyydyttävin edellytyksin. Luovutusta koskeva sopimus allekirjoitettiin CL:n kanssa jo 2 päivänä helmikuuta 1996. Komissio huomauttaa kuitenkin, että myynti toteutui lopullisesti vasta 28 päivänä kesäkuuta 1996 sen jälkeen kun SDBO:n ylimääräinen yhtiökokous oli hyväksynyt sen. Myöskään ei ole osoitettu, että neuvottelujen laajentaminen olisi arviointi- ja luovutusmenettelyn kesto huomioon ottaen merkinnyt menettelyn merkittävää pitenemistä ja ollut siten omiaan vahingoittamaan SDBO:ta. Tammikuussa noudatetun menettelyn kiireisyyttä ei näin ollen ole perusteltu tyydyttävästi.

Viranomaiset vetosivat myös siihen merkitykseen, joka ranskalaisyritysten hyvällä markkinatuntemuksella oli SDBO:n oikeudellisen pankkitoiminnan ja pk-yritysten rahoitustoiminnan merkittävän osuuden vuoksi. Kuitenkin tähän toimintaan jossain yhteisön muussa maassa erikoistunut pankki olisi voinut tuoda mukanaan taitotietoa ja ilmaista SDBO:n ”terveen pankin” omaisuuserien ostoa koskevan kiinnostuksensa, mikä olisi antanut sille mahdollisuuden laajentaa toimintaansa Ranskaan.

Toiseksi yrityksen arviointiin ja SDBO:n luovutetun osan pääoman korottamiseen liittyvät perustiedot muuttuivat myyntimenettelyn kuluessa. Ainoastaan Crédit Lyonnais saattoi hyödyntää muutoksiin liittyviä tietoja. CDR ei ilmoittanut kahdeksalle muulle pankille, joihin oli otettu yhteyttä, että sen neuvonantajapankki oli muuttanut vuoden 1996 alussa SDBO:n terveen osan arvoa koskevaa arviotaan, että velvollisuus korottaa pääomaa oli siirretty ostajayhtiöltä myyjälle, että viranomaisten mainitsema luovutettavien omaisuuserien määrä oli muuttunut eikä, että CDR oli päättänyt kasvattaa pääomankorotusta 207 miljoonasta 240,5 miljoonaan frangiin. Kuten Société Généralen toimittamat huomautukset vahvistavat, ainoastaan yhdelle kahdeksasta pankista annettiin mahdollisuus muuttaa arviotaan ja tehdä tarjous uusien tietojen perusteella. Viranomaiset kiistävät kirjeissään 29 päivältä tammikuuta 1997 ja 13 päivältä kesäkuuta 1997, että pankkeja, joihin oli otettu yhteyttä, olisi lähestytty ostajan vastattavaksi jäävän pääomankorotuksen perusteella, ja katsovat, ettei Société Générale voi väittää, että sitä olisi sille tehdyssä kiinnostuksen ilmaisupyynnössä kehotettu tekemään itse kyseinen pääomankorotus, jos se olisi tehnyt tarjouksen.

Komissio on tarkistanut tämän nimenomaisen kohdan. CDR:n neuvonantajapankin laatima arviointikertomus toimi tarjouspyynnön tausta-asiakirjana, ja se toimitettiin kaikille ennalta valitulle kahdeksalle pankille. Arvioinnin taustaa käsittelevän kertomuksen 6.1 luvussa todetaan, että

SDBO: n terveen osan, ”terveen pankin”, arviointi toteutetaan siinä yhteydessä, kun se siirtyy CDR:ltä pankille, joka tukee sitä ja joka vastaa sen pääoman korottamisesta. Arvioinnissa otetaan huomioon myös se, että uuden pankin pääoman korotuksesta vastaa saajaa. Näin ollen neuvonantajapankki CFER:n asiakirjasta ilmenee täysin selvästi, että kyseisten pankkien kanssa neuvoteltiin ostajan kustannuksella toteutettavasta pääomankorotuksesta. Tämän vuoksi komissio ei voi katsoa, kuten CFER ja Ranskan viranomaiset viranomaisten kirjeessä 13 päivältä kesäkuuta 1997 väittivät, että ostajan kustannuksella tapahtuva pääomankorotus olisi ollut ainoastaan alustava olettamus.

Komissio ei ota kantaa itse mahdollisuuteen korottaa SDBO:n luovutetun osan pääomaa ennen luovutusta tai päinvastoin luovutuksen jälkeen, jolloin luovutus olisi toteutettu negatiivisella hinnalla. Kummassakin tapauksessa toimenpiteestä olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle perustamissopimuksen 93 artiklan nojalla, koska siinä käytetään CDR:n varoja. Sitä vastoin heti kun vaihtoehdoista oli valittu jompikumpi, myyjän olisi pitänyt pitäytyä siinä koko menettelyn ajan. Nämä viimeiset seikat sekä SDBO:n luovutettavien omaisuuserien arvon ja määrän muuttuminen menettelyn aikana aiheuttivat kiistatonta eriarvoisuutta CL:n ja muiden mahdollisten ostajien välille. Alkuperäisiin tietoihin, joista oli neuvoteltu mahdollisten ostajien kanssa, tulleiden muutosten olisi pitänyt johtaa uuden tarjouskilpailun aloittamiseen. Noudatetussa menettelynsä ei näin ollen taattu SDBO:n terveen osan luovutusta vaatimusten mukaisin puolueettomin ja avoimin edellytyksin.

Näiden mainittujen perusteiden mukaan, joita komissio soveltaa yksityistämistapauksissa, toimenpiteestä olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle, sillä siihen voi noudatettu menettely huomioon ottaen sisältyä tukea.

iii) **Tämän menettelyn puitteissa tarkasteltavat toimenpiteet**

a) *Pääomankorotus*

Kyseessä olevat pääomankorotustoimenpiteet oli tarkoitettu SDBO:n ”tervettä” osaa (”terve pankki”) varten eikä SDBO:n järjestämättömimpiä omaisuuseriä varten, jotka oikeushenkilö SDBO:n tavoin jäivät CDR:n omaisuudeksi pääomankorotuksen ja ”terveen pankin” luovutuksen jälkeen.

Tällainen pääomansijoitus merkitsee ylimääräistä kustannusta valtiolle, ja se on lisäkustannus verrattuna komission 26 päivänä heinäkuuta 1995 ja 20 päivänä toukokuuta 1998 tekemillään päätöksillä hyväksymään Crédit Lyonnais’n rakenneuudistussuunnitelmaan. Koska käsiteltävänä olevalla pääomankorotuksella pyrittiin pääasiassa paikkaamaan ”terveen pankin” negatiivista arvoa negatiivisella hinnalla tapahtuvan myynnin välttämiseksi, CDR:n toteamat toimenpiteen tappiot eivät riipu SDBO:n CDR:ään sijoittaman pääoman kirjanpitoarvosta, jonka perusteella CDR totesi luovutusta koskevat varaukset tai tappiot, jotka komissio kirjasi CL:lle hyväksyttyjen tukien arviointilaskelmaan (vaihteluvälin korkein arvo) Crédit Lyonnais’ta koskevassa 20 päivänä toukokuuta 1998 tekemässään päätöksessä 98/490/EY. Kyseiset tuet poikkeavat siten mahdollisesti (vrt. jäljempänä toimenpiteen tukiluonteen vahvistaminen) laadultaan ja määrältään Crédit Lyonnais’lle myönnetyistä tuista, jotka komissio on jo hyväksynyt.

b) *Noudatetun menettelyn ja myyntihinnan kautta ostajalle mahdollisesti annettu tuki*

Komissio 18 päivänä syyskuuta 1996 antamassaan tiedonannossaan tämän menettelyn aloittamisesta katsoi, että ottaen huomioon noudatettu myyntimenettely ja viranomaisten kyseisellä hetkellä arvioima yrityksen arvo, voidaan olettaa, että ostajalle (Crédit Lyonnais) myönnettiin tukea, jos se oli maksanut omaisuudesta sen arvoa alhaisemman hinnan.

Kun menettelyä oli jatkettu huhtikuussa 1997, näyttää tällä hetkellä siltä, että kun muilta pankeilta, joilta CDR:n neuvonantajapankki oli tiedustellut asiaa tammikuussa 1996, ei saatu vaihtoehtoisia tarjouksia, CDR ja Crédit Lyonnais allekirjoittivat jo 2 päivänä helmikuuta 1996 luovutusta koskevan sopimuksen, jonka mukaan Crédit Lyonnais ostaa SDBO:n terveet omaisuuserät myyntihinnalla (50 miljoonaa frangia), joka poikkesi viranomaisten SDBO:n terveen osan arvoksi valitsemasta viitearvosta (– 20,5 miljoonaa frangia pääomankorotuksen jälkeen). Tämän eron ja noudatetun menettelyn vuoksi komissio ei voi katsoa, että osapuolten käyttämä luovutushinta olisi ollut markkinahinta.

Komissio on ottanut huomioon Ranskan viranomaisten kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996 toimittamat tiedot, jotka koskevat SDBO:n terveen osan arvon uudelleenarviointia vuoden 1996 alussa niiden korjausten vuoksi, jotka CDR:n neuvonantajapankki teki SDBO:n luovutetun osan tulosta koskeviin ennusteisiin ja pankin arvoon, joka saatiin diskontattujen kassavirtojen perusteella, eli 220 miljoonan frangin suuruiseen negatiiviseen arvoon. Komissio huomauttaa kuitenkin, että viranomaisten toistaiseksi suosima menetelmä on ristiriidassa sen kanssa, että ne esittivät alunperin toimenpiteen perustuvan menetelmään, joka perustuu kolmen eri menetelmillä saadun arvion painotettuun keskiarvoon.

Vaikka noudatettu luovutusmenettely ei ole ollut asianmukainen, komissio hyväksyy viranomaisten väitteen, joka koskee diskontattuun kassavirtaan perustuvan menetelmän tarkoituksenmukaisuutta luovutetun yrityksen arvon arvioinnissa. Yleisesti ottaen komissio katsoo, että se on viitemenetelmä, jota olisi käytettävä tämänkaltaisissa toimenpiteissä, koska sillä arvioidaan yritystä toiminnan

pitkän aikavälin jatkuvuuden kannalta, joka on yleensä ostajan tavoite. CDR:n neuvonantajapankki oli jo kirjeessään 23 päivältä helmikuuta 1996 korostanut vuoden 1996 tulosennusteiden heikkenemistä ja ottaen huomioon heikkenemisen siirtymisen seuraavien vuosien ennakoituihin tuloksiin korostanut tarkistuksen vaikutusta diskontattuihin kassavirtoihin perustuvan menetelmän avulla määritettyyn yhtiön arvoon. Tällä perusteella komissio hyväksyy myös viranomaisten esittämän uuden arvion, jonka mukaan SDBO:n luovutetun osan negatiiviseksi arvoksi saadaan −220 miljoonaa frangia (ennen pääomankorotusta).

Kun otetaan huomioon myyjän päätös korottaa SDBO:n terveen osan pääomaa omalla kustannuksellaan 240,5 miljoonalla frangilla, SDBO:n luovutetun osan arvoksi tulee pääomankorotuksen jälkeen 20,5 miljoonaa frangia, kuten viranomaiset toteavat komissiolle kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996.

Näin ollen viranomaisten hyväksymän yrityksen arvoa koskevan arvion perusteella ja ottaen huomioon 50 miljoonan frangin suuruisen myyntihinnan komissio katsoo, ettei ostajalle ole myönnetty tukea.

On kuitenkin syytä huomauttaa, että hinta, jolla SDBO:n ”terve” osa luovutettiin Crédit Lyonnais'lle (50 miljoonaa frangia), on itsessään epänormaali ja perusteeton siltä osin kuin se ylittää 29,5 miljoonalla frangilla yrityksen arvon, eli hinta oli 60 prosenttia liian korkea. Viranomaiset ovat pyrkineet kirjeessään 13 päivältä kesäkuuta 1997 perustelemaan hintaa sekä muuttamalla myytyjen omaisuuserien määrää viime hetkellä että pankin arvoa koskevan arvion suurella vaihteluvälillä, joka on 3,8 − 45,4 miljoonaa frangia CFER:n esittämästä arviointimenetelmästä riippuen (pörssivertailuun, netto-omaisuuden arvostamiseen ja diskontattuihin kassavirtoihin perustuvat menetelmät); viranomaiset ovat lisäksi toimittaneet CFER:n tiedot, jotka koskevat arvioiden epävakautta suhteessa luovutetun ”terveen pankin” saatavia koskeviin varauksiin. Komissio huomauttaa, että on ilmeisen ristiriitaista katsoa ensin, kuten viranomaiset ovat tehneet kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996, että pankin arvo pitäisi todellisuudessa määritellä yksinomaan kassavirtoihin perustuvan menetelmän avulla, jolloin arvoksi saadaan 20,5 miljoonaa frangia pääomankorotuksen jälkeen (minkä vuoksi komissio jatkoi tätä menettelyä voidakseen ottaa huomioon arviointimenetelmän muuttamisen), ja myöhemmin katsoa, että myyntihinta on arvioitava uudelleen usean menetelmän perusteella saadun vaihteluvälin perusteella. Kun tätä ylimääräistä arvoa vastaava lisäkustannus on siirretty Crédit Lyonnais'n maksettavaksi ja kun lisäkustannus muuttuu CL:n arvon sopimattomaksi siirroksi CDR:lle, toimenpide rikkoo CL:n rakenneuudistussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita. Tällainen omaisuuden arvoa korkeampi hinta ei kuitenkaan sinänsä ole valtiontukea, varsinkin kun ylimääräisestä arvosta hyötyvä CDR on Crédit Lyonnais'n tuottamattoman omaisuuden realisointiin pyrkivä holding-yhtiö eikä muiden yritysten kanssa kilpaileva yritys.

iv) **Pääomankorotuksen valtiontukiluonne**

Kuten komissio korosti menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossaan, kyseinen pääomankorotus saattaa sisältää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Viranomaisten olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle tästä pääomankorotuksesta, joka merkitsee huomattavaa kustannusta CDR:lle, ennen kuin CDR toteutti toimenpiteen. Koska CDR on julkinen yritys, jonka valtio on perustanut Crédit Lyonnais'n pelastussuunnitelman yhteydessä ja jota julkinen valta valvoo, sen varat ovat perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtion varoja. Kaikki CDR:n johonkin tytäryhtiöönsä sijoittamat varat ovat siten valtiontukea, jos yksityinen sijoittaja ei olisi toteuttanut kyseisen kaltaista toimenpidettä tavanomaisissa markkinaolosuhteissa ([1]). Jos tällaisen ilmoittamatta jätetyn toimenpiteen valtiontukiluonne todetaan, toimenpide on näin ollen laiton. Tällöin on komission asiana selvittää, voidaanko tuki katsoa perustamissopimuksen mukaiseksi.

Viranomaiset eivät ole väitteensä tueksi, jonka mukaan toimenpide ei ole valtiontukea, esittäneet mitään sellaisia sijoitetun pääoman tuottoa koskevia tietoja, jotka osoittaisivat, että yksityinen sijoittaja olisi vastaavissa olosuhteissa ollut valmis ottamaan vastatakseen yrityksen pääomankorotuksesta. Päinvastoin, tuki on myönnetty pääosin ilman toivoa sen takaisinsaannista, sillä CDR ei saanut myyntihinnassa takaisin kuin murto-osan kyseisestä pääomansijoituksesta. Se seikka, että kaikki pankit, joihin otettiin yhteyttä (lukuun ottamatta Delubac-pankkia, joka teki tarjouksen, jonka CDR hylkäsi sillä perusteella, että se koski liian pientä osaa omaisuudesta), kieltäytyivät SDBO:n terveeksi kutsutun osan ostamista myyjän määrittelemässä laajuudessa koskevasta tarjouksesta, jossa edellytettiin niiden vastaavan pääomankorotuksesta, tukee päinvastoin olettamusta, jonka mukaan yksityinen sijoittaja ei olisi ryhtynyt kyseisen kaltaiseen pääomankorotukseen. Lisäksi CDR:n neuvonantajapankin vuoden 1996 alussa korjaamat ennusteet osoittavat, että yrityksen toiminta olisi johtanut tappioihin vuosina 1996, 1997 ja 1998, joten sen diskontattujen kassavirtojen perusteella arvioitu arvo oli hyvin negatiivinen (220 miljoonaa frangia).

([1]) Arvioidessaan yrityksiin sijoitettavien julkisten varojen valtiontukiluonnetta komissio käyttää markkinataloudessa toimivan kaupallisen sijoittajan periaatetta, vrt. tiedonanto jäsenvaltioille, EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3.

Komissio on ottanut huomioon viranomaisten kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996 esittämän väitteen, jonka mukaan yrityksen luovutettavissa olevien toimintojen selvityskustannukset olisivat olleet CDR:lle noin 220 – 230 miljoonaa frangia, kun pääomankorotus (240,5 miljoonaa frangia) ja sen jälkeinen myynti (50 miljoonaa frangia) tuottivat omaisuuden nettokustannuksiksi 190 miljoonaa frangia. Lisäksi Ranskan viranomaiset arvioivat uudelleen kirjeessään 13 päivältä kesäkuuta 1997 SDBO:n luovutettavissa olevien toimintojen kokonaisselvityskustannuksiksi 350 miljoonaa frangia, johon sisältyvät eräänt yneiden lainojen selvityskustannukset (180 – 190 miljoonaa frangia) ja sosiaalikustannukset (noin 160 miljoonaa frangia). Tällä perusteella ne toteavat, että CDR teki viisaan osakkaan valinnan ja että kyseessä olevat pääomankorotustoimenpiteet eivät ole tukea.

Komissio ei voi hyväksyä väitettä, jonka mukaan Ranskan viranomaisten mainitsemat selvityskustannukset kuuluisivat osakkeenomistajan vastattaviksi. Viranomaisten esittämä arvio osakkeenomistajan vastattaviksi kuuluvista selvityskustannuksista perustuu olettamukseen, jonka mukaan SDBO:ta hallussaan pitävä CDR joutuisi vastaamaan selvitystilatapauksessa veloista sekä muista selvityskustannuksista, kuten sosiaalikustannuksista. On syytä huomata, että komissio ja yhteisöjen tuomioistuin ovat lukuisissa ennakkotapauksissa ([1]) kiistäneet näiden kustannusten kuulumisen osakkeenomistajan vastattaviksi sillä perusteella, että osakkeenomistajan vastuu liittyy sen yritykseen sijoittaman osakepääoman arvoon eikä kaikkiin selvitettäviin velkoihin, ja se että valtio (tai CDR:n kaltainen julkinen elin) ottaa selvitettävät velat vastuulleen kokonaan tai osittain, ei johdu sen toimimisesta osakkeenomistajina vaan niistä lisävelvollisuuksista, joita se katsoo itsellään olevan ja jotka ilmenevät tukena. Tästä seuraa, että komissio voi ottaa selvitystilan kustannuksia koskevassa laskelmassa huomioon ainoastaan osan valtiolle osakkeenomistajina koituvista selvitystilan kustannuksista eli yleensä määrän, joka vastaa sen osuutta yrityksen pääomasta.

Komissio on tarkastellut erityisesti yritysten konkurssinselvitystä ja konkurssia koskevan 25 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain ([2]) säännöksiä. Kyseiseen lakiin ei voida vedota osakkeenomistajien saattamiseksi vastuuseen kaikista konkurssipesän veloista. Laissa säädetään (180 artikla), että jos johdon virhe on myötävaikuttanut konkurssipesän varojen riittämättömyyteen, laillinen tai tosiasiallinen johto vastaa yrityksen veloista. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että tässä nimenomaisessa tapauksessa ei vaikuta siltä, että CDR voitaisiin rinnastaa lailliseen tai tosiasialliseen johtoon (joka ei muutenkaan ole sen tehtävä), koska SDBO siirrettiin Crédit Lyonnais'lta omaisuudenhoitojärjestelyyn vasta tilikaudesta 1995 alkaen ja koska jos johdon virheet ovat johtaneet SDBO:n konkurssipesän varojen riittämättömyyteen, virheet johtuvat mitä todennäköisimmin päätöksistä, jotka on tehty ennen SDBO:n omaisuudenhoitojärjestelyyn siirtämistä koskevan päätöksen tekemistä, jolloin SDBO:n katsottiin jo olevan CL:n tuottamatonta omaisuutta, minkä vuoksi sen siirtäminen purkujärjestelyyn oli perusteltua. Lisäksi laillisen tai tosiasiallisen johdon tekemien virheiden pitäisi olla todistettavissa ja niiden seurausten määrien määriteltävissä. Laillisen tai tosiasiallisen johdon vastuu ei näin ollen yleensä ulotu yrityksen kaikkiin velkoihin ja konkurssipesän velkoihin vaan rajoittuu johdon virheiden taloudellisiin seurauksiin.

Ranskan viranomaiset eivät ole esittäneet eikä tämän menettelyn yhteydessä ole voitu osoittaa seikkoja, joiden perusteella CDR voitaisiin rinnastaa SDBO:n lailliseen tai tosiasialliseen johtoon sen jälkeen kun SDBO oli siirretty purkujärjestelyyn vuonna 1995 ja joiden perusteella CDR:n voitaisiin katsoa syyllistyneen virheisiin, joiden vuoksi se voitaisiin velvoittaa vastaamaan SDBO:n konkurssipesän veloista tai osasta niitä.

Viranomaiset ovat kirjeessään 13 päivältä kesäkuuta 1997 muistuttaneet, että Crédit Lyonnais'n ja CDR:n 5 päivänä huhtikuuta 1995 tekemän pöytäkirjan liitteessä 16.2 määrätään CDR korvaamaan mille tahansa Crédit Lyonnais'n yhtiölle kaikkien sellaisten riita-asioiden, hallinnollisten menettelyjen, sovittelumenettelyjen tai muiden käynnissä olevien menettelyjen tulevat kustannukset ja mahdolliset seuraukset, jotka liittyvät CDR:n omaisuuseriin tai saataviin taikka sen tekemiin sitoumuksiin, sellaisina kuin ne ovat määriteltyinä liitteessä 16.2.1. Tästä viranomaiset päättelevät, että selvitystilatapauksessa CDR:n olisi pitänyt vastata henkilöstölle sosiaalisuunnitelman keskeytymisen vuoksi maksettavista korvauksista sen toiminnan keskeytymisen vuoksi, johon ennen SDBO:n CDR:lle siirtämistä neuvoteltu vuoden 1995 sosiaalisuunnitelma perustui. Komissio huomauttaa kuitenkin, että pöytäkirjan liitteessä 16.2.1 mainitaan ainoastaan siirretyt omaisuuserät eikä kyseisiä sosiaalisitoumuksia ole mainittu lainkaan. Lisäksi mahdollisuus, johon viranomaiset viittaavat, on selvitystila, joka ei varmuudella ollut pöytäkirjan laatimisen aikaan "käynnissä oleva menettely". Komissio ei näin ollen voi hyväksyä viranomaisten väitettä eikä viranomaisten samassa kirjeessä esittämiä asianajajien väitteitä, joiden mukaan selvitystilan sosiaalikustannukset olisivat kuuluneet CDR:lle Crédit Lyonnais'n ja CDR:n tekemän sopimuksen pöytäkirjan määräysten nojalla.

Tukeakseen käsitystään, jonka mukaan CDR on vastuussa SDBO:n selvitystilan sosiaalikustannuksista tai osasta niitä, viranomaiset korostivat samassa kirjeessään 13 päivältä kesäkuuta 1997 *Cour de Cassation*in viimeaikaista oikeuskäytäntöä ([3]), jonka mukaan ennen taloudellisista syistä tehtävää irtisanomista on selvitettävä uudelleensijoi-

([1]) Vrt. komission päätös 94/1073/EY (Bull), EYVL L 386, 31.12.1994, s. 1 ja yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C 278/92, HYTASA, 1.9.1994 antama tuomio, Kok. 1994, s. I – 4103 ja sitä seuraavat sivut, 22 kohta.

([2]) Journal officiel de la République française, 26.1.1985, s. 1547 ja sitä seuraavat sivut.

([3]) Cour de Cassationin tuomiot 5.4.1995 ja 3.2.1996.

tusmahdollisuudet yhtymässä, johon yritys kuuluu, ja jollei näin tapahdu, irtisanomismenettely on pätemätön. Kyseinen velvollisuus koskee kuitenkin selvästi selvityskeinoja eikä selvityksen tuloksia. Koska CDR:n ("yhtymä", johon tässä tapauksessa SDBO kuuluu) tehtävänä on myydä tai realisoida sille siirretyt tuottamattomat omaisuuserät ja ottaen huomioon siirrettyjen toimintojen erilaisuus (suurimmalla osalla ei ole mitään yhteistä SDBO:n talletuspankkitoiminnan kanssa), on epätodennäköistä, että SDBO:n selvitystilan yhteydessä olisi ollut merkittäviä mahdollisuuksia sijoittaa SDBO:n henkilöstöä uudelleen CDR:ään siirrettyihin yrityksiin. Lisäksi viranomaiset näyttävät rinnastaneen kyseenalaisella tavalla työnantajan (SDBO) ja osakkeenomistajan (CDR) velvollisuudet: kyseisen *Cour de Cassation*in oikeuskäytännön mukaan, sellaisena kuin viranomaisten asianajajat sen ovat esittäneet, työnantajan (SDBO) noudattama irtisanomismenettely (koska henkilöstöä ei pyritty sijoittamaan uudelleen yhtymän sisälle) on pätemätön, mutta sillä ei selvästikään aseteta osakkeenomistajalle (CDR) velvollisuutta pyrkiä sijoittamaan henkilöstöä uudelleen eikä maksaa korvauksia, jotka kuuluvat tällaisessa tapauksessa työnantajan maksettaviksi.

Komission tehtävänä ei ole arvioida itse SDBO:n luovutettujen toimintojen todellisia selvityskustannuksia. Ranskan viranomaisten selvityskustannuksia koskevan arvion perusteella näyttää siltä, että viranomaisten esittämät selvityskustannukset olisivat olleet noin 190 miljoonaa frangia. Sitä, että nämä velkojen selvityskustannukset kuuluisivat osakkeenomistajan eli CDR:n vastattaviksi kokonaisuudessaan tai edes osittain edellä mainitun yritysten konkurssinselvitystä ja konkurssia koskevan vuoden 1985 lain nojalla, ei ole myöskään osoitettu, eikä komissio voi hyväksyä näkemystä.

Komissio ei voi näin ollen hyväksyä Ranskan viranomaisten esittämää näkemystä, jonka mukaan kaikki selvitystilan kustannukset kuuluisivat osakkeenomistajan vastattaviksi. Ei vaikuta siltä, että CDR olisi valinnut edullisimman vaihtoehdon päättäessään korottaa SDBO:n pääomaa ja myydä sen edellä mainituin ehdoin. Lisäksi komissio huomauttaa toissijaisesti, että vaikka asia olisikin näin CDR:n laillisen tai tosiasiallisen johdon tekemien virheiden perusteella, vuoden 1985 lain säännökset eivät oikeuta Ranskan valtiota olemaan soveltamatta perustamissopimuksen 92 artiklaa rikkomatta oikeusperiaatetta, jonka mukaan kukaan ei voi perustella väitteitään omien virheidensä avulla.

Edellä kerrotun perusteella yksityinen sijoittaja ei näin ollen olisi ryhtynyt kyseisen kaltaiseen pääomankorotukseen, ja koska se on omiaan vaikuttamaan yhteisön sisäiseen kauppaan, kyse on toimenpiteestä, johon sisältyy perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea. Kuten tämän menettelyn aloittamista koskevassa komission tiedonannossa todettiin, tällaisen toimenpiteen soveltuvuutta yhteismarkkinoille voidaan tällöin tarkastella ainoastaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan uuden rakenneuudistussuunnitelman perusteella, joka osoittaa muun muassa yrityksen kannattavuuden.

v) **Pääomankorotuksina myönnettyjen tukien yhteismarkkinoille soveltuvuuden tarkastelu**

Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tukia on arvioitava niiden oikeusvaikutusten perusteella. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa tässä menettelyssä tarkoitettujen CDR:n kustannuksella toteutettujen toimenpiteiden vaikutuksia on tarkasteltava "terveen pankin" tasolla.

Tutkiessaan kyseisten tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille komissio noudattaa periaatteita, jotka on esitetty sen jäsenvaltioille antamassa pelastamiseen ja rakenteiden uudistamiseen tarkoitettuja tukia koskevassa tiedonannossa ([1]), jossa esitetään ne edellytykset, joita on noudatettava, jotta tämänkaltaista tukea voidaan pitää perustamissopimuksen mukaisena. Koska kyseiset toimenpiteet eivät ole tiedonannossa tarkoitettuja yrityksen pelastamiseksi tarkoitettuja toimenpiteitä, sillä ne eivät ole ennen muita rakenteiden uudistamiseksi tarkoitettuja toimenpiteitä toteutettavia tilapäisiä toimenpiteitä, niiden yhteensopivuus perustamissopimuksen kanssa on osoitettava tarkastelemalla, voidaanko ne katsoa rakenteiden uudistamiseksi tarkoitetuiksi tuiksi ja, tarpeen mukaan, täyttävätkö ne tällaisille rakenteiden uudistamiseksi tarkoitetuille tuille asetetut edellytykset. Näissä edellytyksissä todetaan ennen kaikkea, että yrityksen kannattavuus on palautettava rakenneuudistussuunnitelmalla. Lisäksi toimenpiteiden toteaminen perustamissopimuksen mukaisiksi edellyttää, että ne eivät saa vääristää kilpailua yleisen edun vastaisella tavalla, että tuen on oltava ehdottomasti oikeassa suhteessa rakenteiden uudistamisen kustannuksiin ja hyötyihin ja että aiottu suunnitelma on toteutettava kokonaisuudessaan.

SDBO:n tiettyjä omaisuuseriä oli selvästi mahdotonta käyttää tyydyttävillä kannattavuusedellytyksillä, mutta viranomaiset eivät ole toimittaneet komissiolle minkäänlaista sen rakenneuudistusta koskevaa kokonaissuunnitelmaa. CDR päätti kuitenkin toteuttaa rakenneuudistustoimenpiteet, joiden tarkoituksena oli erottaa SDBO:n terveeksi katsottu osa eli "terve pankki" ja myydä se Crédit Lyonnais'lle. Järjestämättömimmät omaisuuserät jäivät oikeussubjekti SDBO:hon CDR:ssä. Nämä toimenpiteet valmisteltiin CFER:n tuella, ja CFER esitti asiakirjassaan 29 päivältä marraskuuta 1995 (jonka perusteella sittemmin tammikuussa 1996 neuvoteltiin "terveen pankin" ostosta niiden pankkien kanssa, joihin oli otettu yhteyttä) niitä koskevan yhteenvedon ja kaupallisen suunnitelman, jonka avulla myydyn kohteen tilannetta oli määrä parantaa.

([1]) Vaikeuksissa olevien yritysten pelastamisen ja rakennemuutokseen myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat, EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

Toteutetut toimenpiteet olivat seuraavat:

— jo vuonna 1993 aloitettu kiinteistötoiminnan lopettaminen; tuolloin suurin osa SDBO:n kiinteistöomaisuuseristä siirrettiin Crédit Lyonnais'n kiinteistöalan purkujärjestöön (Omnium Immobilier de Gestion, joka liitettiin 44 miljardin frangin arvosta CDR:n saamisiin vuonna 1995)

— toiminnan suuntaaminen uudelleen oikeusalan ammattilaisten pankkitoimintaan, pk-yritysten liikepankkipalveluihin, rahoitussuunnitteluun, kolmansien lukuun tapahtuvaan omaisuudenhoitoon ja rahoitusmarkkinatoimintaan

— vuoden 1995 kesäkuun ja elokuun lopun väliin ajoittuva työntekijöiden irtisanomissuunnitelma, joka johti henkilöstön vähentämiseen 372:sta 242 työntekijään

— vuonna 1995 toteutettu valvontamenettelyjen parantaminen, johon kuului ennen kaikkea sisäisen tarkastuksen yksikön perustaminen ja johdon valvonnan tehostaminen

— pankin sisäinen uudelleenjärjestely kahteen pääasialliseen osastoon, jotka vastaavat toiminnasta (oikeudellinen pankki, liikepankki, yksityishenkilöiden omaisuudenhoito ja sijoituspankki), tuotannosta ja logistiikasta.

Komissio huomauttaa, että näiden jo vuonna 1995 (ja jopa vuodesta 1993 alkaen kiinteistötoiminnasta luopumisen osalta) toteutettujen toimenpiteiden ei voida katsoa muodostavan vuonna 1996, jonka toisella vuosineljänneksellä pääomankorotus toteutettiin, sellaista rakenneuudistussuunnitelmaa, jonka perusteella uusien tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille olisi mahdollista tarkastella.

Näiden toiminnan uudelleensuuntaamista ja uudelleenjärjestelyä koskevien toimenpiteiden lisäksi hyväksyttiin vuonna 1995 liiketoimintasuunnitelma, jonka tavoitteena oli parantaa "terveen pankin" hoitamista. Liiketoimintasuunnitelmalla pyrittiin vakiinnuttamaan aiempina vuosina jyrkästi romahtanut liikevaihto, ja sen tavoitteena oli ylläpitää toiminnan ehdotonta tasapainoa.

Nämä tulosta koskevat olettamukset riippuivat kuitenkin siitä, miten paljon SDBO:n luovutettavan osan pääomaa jatkossa korotettaisiin, mistä ei ollut vielä varmuutta, kun ennusteita laadittiin vuoden 1995 lopulla. CFER arvioi aluksi pääomankorotuksen suuruudeksi 207 miljoonaa frangia, ja sen perusteella toiminnan nettotulokseksi olisi CDR:n neuvonantajapankin mukaan tullut 45 miljoonaa frangia ja tulokseksi 9,6 miljoonaa frangia. Jos ennusteet olisivat toteutuneet, SDBO:n "terve" osa olisi saattanut olla kannattava, mitä ennusteet eivät kuitenkaan voineet osoittaa varmasti, sillä sen lisäksi, että sijoitetun pääoman tuotto ei ollut riittävä riskipääomien houkuttelemiseksi, myös yrityksen lähellä tasapainoa oleva tulos oli hyvin altis kaikille odottamattomille epävarmuustekijöille. Kun tuloksen oletettiin paranevan 13 miljoonalla frangilla [1] tuolloin suunnitellun 207 miljoonan frangin suuruisen pääomankorotuksen seurauksena, päädyttiin näiden vuoden 1995 lopulla tehtyjen ennusteiden perusteella noin 15 miljoonan frangin suuruiseen korjattuun nettotulokseen vuonna 1998, mikä osoittaa edelleen heikkoa kannattavuutta.

Taulukko 2

Vuoden 1995 lopulla laaditun liiketoimintasuunnitelman ennusteet

(miljoonaa frangia)

	1996	1997	1998
Myyntikate	193	190	195
Käyttökate	40	32	37
Tilikauden (netto)tulos	**6,5**	**0,8**	**2,5**
Oma pääoma [1]	**300**		
Kannattavuus	2,1	nm	nm

[1] Vuoden 1996 budjetin mukainen oletus. *Lähde:* CFER.

Nämä vuoden 1995 lopun ennusteita laadittaessa vielä tilapäiset luvut (vrt. taulukko 2) eivät olleet kuitenkaan enää asianmukaisia luovutuksen tapahtuessa vuonna 1996. On syytä ottaa huomioon, että viranomaisten kirjeessään 11 päivältä marraskuuta 1996 esittämien tietojen perusteella CDR:n neuvonantajapankki korjasi SDBO:n vuoden 1996 ennakoitavissa olevaa tulosta koskevaa arviotaan 16 miljoonalla frangilla alaspäin vuoden 1996 alussa ja teki vastaavanlaisen korjauksen alaspäin myös seuraavien vuosien osalta. Korjauksen perusteella "terve pankki" olisi ollut tappiollinen vuosina 1996, 1997 ja 1998. Tämän perusteella neuvonantajapankki arvioi yhtiön arvon diskontattuihin kassavirtoihin perustuvan menetelmän avulla hyvin tappiolliseksi. Näin ollen pääomankorotuksen kohteena olleen osan ei voida katsoa olleen kannattava toimenpiteen toteuttamisen aikaan.

Edellä mainituissa suuntaviivoissa esitetty ensimmäinen edellytys sille, että tuki voidaan katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi, ei näin ollen täyty. Komissio ei voi hyväksyä viranomaisten komissiolle toimittamassa CFER:n asiakirjassa esitettyä kaupallista elvytyssuunnitelmaa siltä osin kuin on osoitettu, että sillä ei kyseisen toimenpiteen aikana voitu elvyttää yritystä kannattavaksi. Koska myydylle yhtiön osalle myönnettyjä tukia ei ollut tarkoitettu sellaisen suunnitelman tueksi, jolla sen kannattavuus olisi palautettu, niitä ei voida rinnastaa rakenneuudistustukiin vaan ne ovat luonteeltaan tosiasiallisesti toimintatukia. Suunnitelma ei voi siten täyttää mainituissa suuntaviivoissa esitettyjä edellytyksiä.

[1] 207 miljoonaa frangia kerrottuna pitkällä korolla, joka vuonna 1996 oli keskimäärin 6,5 prosenttia.

Koska pääomankorotus vääristää kilpailua siinä määrin, että se voi vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan (vrt. V osan i kohta), siihen sisältyy perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, ja koska siitä ei ole ilmoitettu, se on laitonta. Koska, kuten komissio totesi tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossaan, pääomankorotuksen yhteensopivuutta perustamissopimuksen kanssa voidaan lisäksi tällöin tarkastella ainoastaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla sellaisen uuden rakenneuudistussuunnitelman perusteella, jolla osoitetaan yrityksen kannattavuus, on edellä kerrotun perusteella todettava, että SDBO:n terveen osan pääomankorotus on yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea, jonka toteuttaminen ilman ilmoitusta on laitonta.

vi) **Ostajalle luovutuksen yhteydessä asetetut maksuehdot**

Ottaen huomioon IV osassa mainitut Ranskan viranomaisten esittämät tiedot komissio katsoo, että Crédit Lyonnais'n sijoitustodistusten käyttö SDBO:n luovutuksessa maksuvälineinä käteismaksun sijaan ei ole asianmukaista. Tällaisessa kaupassa pörssinoteerattujen arvoltaan vaihtelevien arvopapereiden käyttö maksuvälineinä voi olla tukea, kun valtio myy omaisuuseriään ostajan arvopapereita vastaan. Lisäksi se, että CDR piti hallussaan Crédit Lyonnais'n arvopapereita, vaikkakin väliaikaisesti, on ristiriidassa sen kanssa, että päätöksessä 95/547/EY säädetään erottamaan purkujärjestely ja Crédit Lyonnais ehdottomasti toisistaan. CL:n arvon heikkeneminen vaikuttaisi CDR:n hallussa oleviin sijoitustodistuksiin.

Komissiolle ei ole ilmoitettu mistään sellaisista tekijöistä, jotka olisivat tasapainottaneet luovutuksen tällaisista maksuehdoista CDR:lle aiheutunutta riskiä, joten ennen kaupan tekemistä on epätodennäköistä, että yksityinen osakkeenomistaja olisi CDR:n asemassa hyväksynyt omaisuutensa myynnin epävakaita arvopapereita vastaan. Erityisesti on syytä huomauttaa, että tappioriski oli huomattava, kun otetaan huomioon pankin tuloksen heikkeneminen, joka johti komissiolle syyskuussa ilmoitettuihin pelastustoimenpiteisiin, ja se olisi pitänyt välttää etenkin, jos otetaan huomioon CL:n sijoitustodistusten kurssin volatiliteetti; kurssi laski noin 50 prosenttia 31 päivän joulukuuta 1995 ja kesäkuun 1996 välisenä aikana. Komissio, joka arvioi toimenpidettä sen toteuttamisajankohtana tiedossa olleiden olosuhteiden perusteella (eikä CDR:n arvopapereista jälkeenpäin saaman arvonnousun perusteella), katsoo, että yksityinen toimija olisi vaatinut myyjältä näin epävakaasta arvopaperista kuin CL:n sijoitustodistus, jonka kurssi oli romahtanut lähes 50 prosenttia kauppaa edeltäneinä kuukausina, alennusta pörssikurssiin verrattuna tämän riskin huomioon ottamiseksi ja että toimenpide sisältää näin ollen sen alennuksen suuruisen tuen, jonka yksityinen toimija olisi vaatinut. Tukea on kuitenkin erittäin vaikea arvioida. Ottaen huomioon CL:n "terveen pankin" ostosta lisäksi maksaman 29,5 miljoonan frangin suuruisen ylihinnan, joka oli noin 60 prosenttia kauppasummasta, komissio katsoo, että CL:lle myönnetty tuki voi olla enintään kyseisen 60 prosentin ylihinnan suuruinen ja että sitä ei näin ollen ole syytä lisätä tässä päätöksessä tarkasteltavia tukia koskevaan laskelmaan.

VI PÄÄTELMÄT

SDBO:n tietyn osan pääomankorotusta ja Crédit Lyonnais'lle luovuttamista koskevan 18 päivänä syyskuuta 1996 aloitetun ja 2 päivänä huhtikuuta 1997 jatketun menettelyn päätteeksi komissio on tehnyt seuraavat päätelmät:

1. SDBO:n terveen osan luovutusmenettelyssä ei noudatettu suotavaa yhdenvertaista kohtelua toisaalta tutkittujen kahdeksan mahdollisen ostajaehdokkaan, toisaalta Crédit Lyonnais'n välillä. Koska menettely toteutettiin ilman avointa ja ehdotonta tarjouskilpailua, siitä olisi pitänyt XXXIII kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa määriteltyjen perusteiden mukaan ilmoittaa komissiolle. Erityisesti menettelyssä ei annettu muiden jäsenvaltioiden pankeille tilaisuutta tehdä tarjouksia, joten se on vääristänyt kilpailua yhteisön tasolla siinä määrin, että se on omiaan vaikuttamaan yhteisön sisäiseen kauppaan. SDBO:n terveiden omaisuuserien luovutus 50 miljoonalla frangilla tapahtui liian korkealla myyntihinnalla Crédit Lyonnais'n kustannuksella Crédit Lyonnais'n maksaman 29,5 miljoonan frangin suuruisen ylihinnan osalta. Ottaen huomioon myyntihinnan ja Crédit Lyonnais'n maksaman ylihinnan komissio katsoo lopuksi, että kauppaa ei toteutettu ostajalle myönnetyllä valtiontuella, kuten olisi siinä tapauksessa, niin kuin tämän menettelyn aloittamisen yhteydessä todettiin, että luovutushinta olisi ollut riittämätön suhteessa luovutettujen omaisuuserien todelliseen arvoon.

2. Crédit Lyonnais'lle luovutettujen SDBO:n omaisuuserien pääomankorotus lisäsi CDR:n tappiota ja myötävaikutti purkujärjestelyn kustannusten, sellaisina kuin komissio oli ne hyväksynyt päätöksessään 95/547/EY ja päätöksessään 98/490/EY, ylittymiseen. Purkujärjestelyn vastattavaksi kuuluvia ylimääräisiä tappioita ei kuitenkaan voida siirtää Crédit Lyonnais'n vastattaviksi samalla perusteella kuin Crédit Lyonnais'n omaisuuserien siirron yhteydessä tai myöhemmin purkujärjestelyyn siirtämisen yhteydessä todettuja omaisuuserien arvonalennusta varten tehtyjä poistoja: nämä tappiot eivät tosiasiassa aiheutuneet purkujärjestelyn toiminnasta vaan yksinomaan CDR:n vastuulle kuuluvasta johdon päätöksestä, joka tehtiin sen jälkeen kun kyseiset omaisuuserät oli siirretty Crédit Lyonnais'lta CDR:lle. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että vaikka CDR on edelleen sataprosenttisesti Crédit Lyonnais'n tytäryhtiö, sitä ei ole konsolidoitu, eikä Crédit Lyonnais kuulu mihinkään CDR:ää johtavaan

tai valvovaan elimeen. Kyseiset tuet ovat luonteeltaan ja tarkoitukseltaan erilaisia kuin Crédit Lyonnais'lle myönnetyt tuet. Tästä seuraa, että SDBO:n pääomankorotus on toimenpide, joka oli tarkoitettu välittömästi tämän toimenpiteen jälkeen myydylle "terveelle pankille" eikä Crédit Lyonnais'lle koko omaisuudenhoitojärjestelyn yhteydessä.

3. Ennen SDBO:n terveen osan, jonka arvo oli negatiivinen ja joka olisi voitu asettaa selvitystilaan osakkeenomistajalle koituvilla pienemmillä kustannuksilla, luovutusta toteutettu 240,5 miljoonan frangin suuruinen pääomankorotus on pääomankorotuksen kohteena olevalle osalle myönnettyä valtiontukea, koska yksityinen sijoittaja ei olisi ryhtynyt vastaavanlaisissa olosuhteissa vastaavanlaiseen pääomansijoitukseen. Koska tukea ei ilmoitettu komissiolle, se on laitonta. Tukeen ei myöskään liittynyt rakenneuudistussuunnitelmaa, joka olisi osoittanut yrityksen kannattavuuden, joten perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyä poikkeusta, joka oli ainoa, mihin näissä olosuhteissa olisi mahdollista vedota, kuten tämän menettelyn aloittamista koskevassa komission tiedonannossa todetaan, ei voida hyväksyä. Näin ollen kyseiset tuet eivät ole perustamissopimuksen mukaisia.
4. Crédit Lyonnais'n sijoitustodistusten käyttö SDBO:n terveen osan myynnissä maksuehtoina ei ole asianmukaista tällaisessa kaupassa erityisesti, koska sopimuspuolilla ei ollut käytössään yhtäläisiä tietoja niiden arvon arvioimiseksi. Ne ovat lisäksi ristiriidassa sen kanssa, että CDR ja Crédit Lyonnais haluttiin erottaa toisistaan. Ne ovat Crédit Lyonnais'lle myönnettyä tukea, jonka suuruus vastaa näiden arvopapereiden alennusta, jonka tässä muodossa maksun saava yksityinen myyjä olisi vaatinut tällaisen kaupan tekemisen yhteydessä. Ottaen kuitenkin huomioon Crédit Lyonnais'n maksaman 29,5 miljoonan frangin suuruisen ylihinnan komissio katsoo, että alennus ei voisi ylittää kyseistä määrää eli noin 60 prosenttia luovutushinnasta ja että ei ole syytä katsoa Crédit Lyonnais'n saaneen tukea kyseisen toimenpiteen yhteydessä.
5. Komission 18 päivänä syyskuuta 1996 aloittamassa menettelyssä tarkoitettujen toimenpiteiden yhteydessä lopullisesti huomioon ottama valtiontuki liittyy CDR:n toteuttamaan, SDBO:n Crédit Lyonnais'lle luovutettujen omaisuuserien pääomankorotukseen, jonka määrä oli 240,5 miljoonaa frangia. Komissio ei voi vähentää tästä määrästä myyntituloa (50 miljoonaa frangia). Nämä Crédit Lyonnais'n sijoittamat varat ovat myös perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtion varoja, jotka eivät vähennä toimenpiteeseen osoitettujen valtion varojen määrää. Näin ollen CDR:n toimenpiteeseen myöntämän tuen määräksi tulee yhteensä 240,5 miljoonaa frangia.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Ranskan valtion CDR:n välityksellä myöntämä 240,5 miljoonan Ranskan frangin suuruinen SDBO:n pääomankorotus ennen sen terveiden toimintojen siirtämistä Crédit Lyonnais'lle on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki. Tuki on laitonta, eikä sitä voida julistaa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä ETA-sopimuksen 61 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

2 artikla

Ranskan on perittävä takaisin koko kyseistä valtiontukea vastaavat 240,5 miljoonaa frangia. Siihen lisätään kyseiselle määrälle tuen myöntämispäivästä alkaen laskettava korko, johon sovelletaan korkokantaa, jonka komissio on vahvistanut Ranskassa tuen nettotukiekvivalentin laskennassa käytettäväksi viitekoroksi.

3 artikla

Ranskan hallituksen on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta päätöksen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 22 päivänä heinäkuuta 1998.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen